…ناتۆش پاڵپیشتی تیرۆریستان ئەگرێت

ئەحمەد رەجەب

ئاشکرایە لە هەر کوێ شەر روویدابێت کوردو کوردستانیان بە هۆی وڵاتە داگیرکەرەکانی کوردستان دووچاری گرتن و کوشتن بوونەتەوە و هەروا لە ناوبردنی سامان و دارایی هاوڵاتیانی و خاپورکردنی خاکەکەی و ئەوەتا تورکیا چەندین ساڵە شەرێکی خوێناوی بە نەخشەو پلانێکی دارێژراوی توکمە دژ بە کوردانی باکووری کوردستان هەڵگیرساندووەو، سەدان هەزار کەس لە سقیلی بێ دەسەڵات دووچاری گرتن و زیندانیکردن و کوشتن بوونەتەوە لە سەر خاکی باوپاپیرانیان دەرکراون و ماڵ و سامانیان تاڵانکراوەو باخ و بێستان و رەزو دارستانەکانیان سووتێنراوەو، وئاوایی و گوندو شارەکانیان وێران کراوە.

بۆ زیندوکردنەوەی خەلافەتی عوسمانلی مردوو پێچووە چارەدێزەکەیان رەجەب تەیب ئەردۆگان هەڵپە هەڵپیەتی و دەست بۆ هەموو لایەك ئەبات و، تەنها لە سوریا بە ناوی کۆنترۆڵ کردنی سنور دەستیگرت بە سەر شارۆچکەی جەرابلوس و پاشان گرتنی شاری عەفرین و، لە دوایدا، لە ئوکتۆبەری ساڵی 2019 هێرشی زەمینی و ئاسمانی سوپای تورکیا و گروپە توندڕەوەکانی ئۆپۆزسیۆنی سوریا بۆ سەر رۆژئاوای کوردستان، دەستیپێکرد. سەرەڕای دژایەتی و هەڵوێستی توندی جیهانی بەڵام تورکیا بەردەوامە لە داگیرکاری و ژمارەیەکی زۆر خەڵکی مەدەنییان کردۆتە ئامانج و بەو هۆیەوە کوژراو برینداری زۆری لێکەوتووەتەوە. ئەمرۆ لە شاری ئیدلب شەر گەرمە لە نێوان تورکیاو سوریاو، ئیدلب شارێکی سوریایەو لە سەرەتای راپەرینی خەڵکی سوریا دژ بە رژێمی بەشار ئەلئەسەدو بە پاڵپشتی حکومەتی ئیخوان ئەلموسلمینی تورکیاوەو بەهۆی لاوازی حکومەتی سوریاوە لە ساڵانی پێشوو کەوتەدەست توندرەوە تیرۆریستەکان ولەلایەن تورکیاوە بەرێوەئەبراو، لەمرۆدا حکومەتی سوریا بە پاڵپشتی روسیا ئەیوێت شارەکە لە چنگی ئەردۆگان و تیرۆریستان بسێنێتەوە.

تورکیا هەموو هەوڵ و تواناکانی خستووەتەگەر بۆ ئەوەی ئیدلب لە ژێر رکێفی بمێنێتەوەو ناوچەیەکی ئارامی لێدروست بکات و، لەم رێگاشەوە ئەتوانێت لە کورد بدات گوایە کوردەکان مەترسین لە سەر بارودۆخی تورکیا بەڵام لە راستیدا ئیدلب لە رووی ستراتیژی جۆگرافیاوە بۆ تورکیا گرنگییەکی زۆری هەیەو لەوانە : یەکێکە لەو

ناوچانەی لە سەرەتاوە لە شۆرشی خەڵکی سوریا بەشداری کردووەو، ناوچەیەکی ستراتیژییەو تورکیا لەو باوەرەدایە پاراستنی ئیدلب ریگا نادات دەستی دوژمنان بگاتە خاکی تورکیا و، ریگا خۆشکەرەیە بۆ گەیشتن بە دەریای ناوەراست { دەریای سپی} و، نزیکە لە شاری لازقییە کە بە دڵی رژێمی سوریا ئەژمێردرێت و ئەوەش بایەخی ستراتیژییەکەی زیاد ئەکات و، هەروا نزیکە لە شاری ریحانییەی ویلایەتی هاتای و، ئیدلب شاریکی گەورەیەو زیاتر لە دوو ملیۆن و نیو خەڵکی لێیە و لە شارەکانی ترەوە بە تایبەتی شاری حەڵەب روویان لەوێکردووە.

شەر گەرمەو سوپای سوریا بە یارمەتی روسیاوە پێشرەوی کردووەو بەشێکی فراوانی لە خاکی ئێدلب رزگارکردووە و، رەجەب تەیب ئەردۆگان سەرۆکی تورکیا هەرەشە ئەکات و، ئەیەوێت سوریا بکشێتەوەو، بە پێچەوانەشەوە ئەڵێت ئێمەش هێرش ئەکەین و دەست ناپارێزین وبۆردومانی ناوچەکانی تریش لە دەرەوەی سنوری ئیدلب ئەکەین.

بە هۆی شەری زەمین و ئاسمانییەوە، تۆپباران و فرۆکەی دوو وڵات تورکیاو سوریا خەڵکی سقیل بەرەورووی لەناوچوون بوونەتەوەو نان و ئاویان لێبراوەو، دوور نییە ئەم شەرە زیاتر پەرەبسێنێت و ببێت بە شەرێکی گەورە بە تایبەت هێزەکانی سوپای سوریا لەلایەن روسیاوە یارمەتی ئەدرێن و، لە سەرەتای ئەم هەفتەدا زیاتر لە 33 سەربازی تورکیاو 50 سەربازی سوریا کوژراون و، ئەم شەرە ئاسایش و سەقامگیری ناوچەکە بەرەو گرژی و ئاڵۆزی زیاتر ئەبات و، ئەگەر تەشەنە بکات بە تەواوەتی ئەتەقێتەوەو لایەنی تریش ئەگرێتەوە.

ئەردۆگان زۆر هەوڵیدا وڵاتانی پەیمانی زەریای باکوری ئەتلەنتیك (ناتۆ) رازی بکات بەوەی ناوچەیەکی ئارام و دابراو لە خاکی سوریا دروست بکات بەڵام ئەو وڵاتانە گوێیان پێنەداو، روسیا توانی ئەو بۆشایە پر بکاتەوەو پشتگیری لە سوریا

ئەکات و، بە هۆی سوریاوەو لە سەر بانگهێشتنی حکومەتی بەشار ئەلئەسەد روسیا جێپێی لە ناوچەکە قایم کردووە.

نووسەرێك لە شیکردنەوەی بارودۆخی ناوچەکە بە ناوی مارتن شێلۆق ئەنووسێت و ئەڵێت : ئێستاکە دەستی روسیا لە کێشەو گیروگرفتی لە گەڵ تورکیادا بێندەو، ئەوە سێ ساڵە سەبارەت بە باکوری سوریاوە مشتومریانە بەڵام مشتومرەکە لەم دوایەدا گوازرایەوە بۆ پێکدادانێکی ترسناك لە نێوان دوو لایەن یەکەمیان سوریاو روسیاو دووەمیان تورکیاو تیرۆریستان

ئەردۆگان جارێکی تر زەلیلانە رووی کردە ناتۆو داوای یارمەتی کردو،

به پێی نووسین و پەرەگرافەکانی یاسای هاوپەیمانی ناتۆ ئەبێت ئەو وڵاتەی ئەندامی ناتۆیەو تووشی شەر بێت لەلایەن ناتۆوە یارمەتیبدرێت و پشتگیری لێوە بکرێت بەڵام لەم حاڵەتەی تورکیا ئەندامەکانی ناتۆ وتیان هێرشکردنە سەر سەربازانی تورکیا هەرەشە لە تورکیا ناکات و، بەوتەی ئەو ئەندامانە هێشتا شەر گەرم نییەو، لە بەرامبەردا ئەردۆگان هەرەشەی لە یەکێتی ئەورووپا کرد بەوەی رێگا لە بەردەم کۆچبەران واڵا ئەکات بەرەو ئەورووپا برۆن و هەرەشەکەی جێبەجێ کردو هەزاران کۆچبەر روویان لە بولگاریاو یۆنان کردووەو لەلایەکی ترەوە پۆتین سورە لە سەر کۆتاییهێنان بە جەنگ لە رێی هێرشی ئاسمانییەوەو شارەکە بخاتەوە ژێر رکێفی سوریاو، بەو هەنگاوەش روسیا لە ناوچەکە جێگیر ئەبێت و، بەرژەوەندییەکانی تورکیا تەماوەییە و بە روونی دیارنییە و لە ساڵی 2012 تا 2016 پشتگیری لە ئۆپۆزیسیۆنی چەکداری کردو هەموو هیواو مەرامەکانی تورکیا ئەوە بوو کورد لە سنورەکانی دووربخاتەوەو لە ئێستادا هەردوولا (تورکیاو سوریا) شەریان ناوێت و هەوڵی ئاگربەس ئەدەن.
پێویستە رەجەب تەیب ئەردۆگان پشوویەك بدات و بە خۆیدا بچێتەوەو واز لە سیاسەتی داگیرکردنی خاکی وڵاتێکی تر بێنێت و، هەروا بە شێوازێکی دووفاقە هەڵسوکەوتنەکات ، لەلایەك یارمەتی تیرۆریستان ئەدات و، لە لایەکی ترەوە ئەیەوێت لە گەڵ فلادیمیر پۆتین نزیکبێتەوە و، پیویستە ئەردۆگان لە جەنگی سوریادا وانە فیربێت و، وانەزانێت چوونە ناوی خاکی وڵاتێکی تر گەشتوگوزارە و، دیارە پرۆژەکەی تورکیا بەرەو نەمان مل ئەنێت.

ژمارەیەك لە سەربازانی لاو بە خۆشحاڵییەوە چوونە ناو خاکی سوریاو، بە پێی ئاخافتنەکانی ئەردۆگان و خۆهەڵکێشان و راگەیاندنەکانی لەو باوەرەدا بوون ئەمان بەهیچ شێوەیەك تووشی زەرەروزیان نابن بەڵکو تەنها سورییەکان زەرەر ئەکەن و، نەیان ئەزانی جەنگ گاڵتەی مناڵان نییەو، لەکاردانەوەی زیانەکانی بە فەرمانی ئەردۆگان تۆرەکانی ئەنتەرنێت لە شارەکانی تورکیا پچراو پێجەکانی فەیسبوك داخران بۆ ئەوەی زەرەروزیانەکانی لە خەڵك بشارنەوەو، لە شارەکانی ئەنکەرەی پایتەخت و ئێستەنبول خۆپیشاندان دژ بە ئەردۆگان و جەنگەکەی ئەنجامدراو ئەگەر ئەردۆگان لە سەر رەفتارەکانی بمێنێتەوە دوور نییە لە هەموو شارەکانی تورکیا خۆپیشاندان دژی دەستپێبکات.
ئەردۆگان داوای لێ هاوپەیمانی باکوری ئەتڵەسی (ناتۆ) کرد لێ پرسی سوریادا یارمەتی بدەن، بە کردار نەوەك تەنیا بە قسە یارمەتی تورکیا بدەن بەڵام ناتۆ هیچ یارمەتییەکی پێشکەش نەکردو، ئەمجاریان هانا بۆ مۆسکۆ ئەبات و بریارە رۆژی 5 ی ئازار لە مۆسکۆ

چاوی بە فلادیمیر پوتین بکەوێت و، سەرەرای تێکشکاندن و دۆراندن ئاکار خەلوسی وەزیری بەرگری تورکیا لە بەیاننامەیەکی پر لە درۆ باسی لە جەنگی ئیدلب کردو وتی هێرشەکانمان دژ بە سوپای سوریا بە سەرکەوتوویی بەرێوەئەچێت.

ناتۆ لە سەر زاری سکرتێری گشتی رێکخراوی ناتۆ یێنس ستۆلتێبێرگ Jens Stoltenberg, پشتیوانی رێکخراوەکەی بۆ تورکیا دەربری رایگەیاند هاوپەیمانان هاوخەمیی خۆیان بۆ کوژرانی سەربازە تورکەکان دەرئەبرن و داوای لە روسیاو سوریای کرد هێرشەکانیان بوەستێنن و، قسەکانی ستۆلتێبێرگ یارمەتییە بۆ توندرەوە تیرۆریستەکان.

هەزاران کورد بە دەستی ئەردۆگان و تورکیا کوژران بەڵام رۆژێك لە رۆژان ناتو دەنگی بەرز نەکردەوەو هاوخەمی ئەندامەکانی بۆ گەلی کورد دەرببرێت و داوا لە ئەردۆگان بکات هێرشەکانی بۆ سەر شارو دیهاتەکانی کوردستان بوەستێنێت و، لەمرۆدا ئەستێرەی ئەردۆگان سەرەوخوار ئەبێتەوەو عەفرین و شارو دیهاتەکانی تریش ئازاد ئەکرێن و، دووریش نییە شورشێك دژ بە ئەردۆگان بەرپا بێت.

4/3/2020